

3. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. Редакція від 01.04.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 01.04.2023).

4. Єгорова Юлія. Податковий облік товарів та виробничих запасів. *Дебет-Кредит*. 2012. № 23. URL: <https://online.dtkr.ua/2012/23/51603> (дата звернення: 01.04.2023).

УДК: 633.1:339.13

АНАЛІЗ ЕКСПОРТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ РИНКУ ЗЕРНА В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Рашевська Н.В., здобувачка вищої освіти*,
Державний біотехнологічний університет, м. Харків, Україна

Україна є однією з найважливіших світових виробників зерна та однією із ключових країн – експортерів на зовнішній ринок безпосередньо таких зернових культур, як пшениця, кукурудза та ячмінь, їх виробництво всередині країни значно перевищує внутрішнє споживання.

Багато років український агропромисловий комплекс до повномасштабного вторгнення на території нашої країни займав ведучі позиції серед експортерів світу. Тому, події 2022 року стали справжнім випробуванням для аграріїв.

Найбільші втрати понесли ті, хто саме вирощували зерно. Адже, по-перше, це найбільша сфера по кількості виробників, а, по-друге, саме на них вплинуло значне зростання цін на логістику. І вже на самому піку логістика стала дорожче, аніж саме зерно – чого не повинно бути взагалі.

На жаль, через воєнний стан в Україні посівну довелося проводити в тяжких умовах. Навіть фермери, які розвивали свої підприємства на територіях, що були окуповані загарбниками, планували починати польові роботи [3].

Почалася посівна на початку березня 2022 року тільки в 20 областях України. Виникало багато питань: від того де знайти насіння до, безпосередньо, робочої сили, яка в країні значно зменшилася, адже дехто встиг виїхати за кордон, дехто пішов на лінію фронту, аби стояти на захисті нашої Батьківщини.

* Науковий керівник – кандидат економічних наук, доцент В.В. Ярова

Через часткову окупацію територій України та зниження врожайності пшениці спостерігалися значні зменшення об'ємів її виробництва. Влітку 2022 року даної культури було зібрано 20,2 млн тонн, що на 37 % менше, аніж показник минулого року [2]. Проте, це пов'язано не тільки з воєнним положенням. Достатнього впливу завдали і погодні умови. Адаже, через високі температури повітря та значні недобори осадів відбувалися інтенсивні втрати вологи, особливо на верхніх шарах ґрунтів. До того ж, засуха не тільки сприяла погіршенню зволоження ґрунтів, але й суттєво прискорила фазовий розвиток усіх сільськогосподарських культур.

Надвисокі і стабільно зростаючі експортні показники агропромислового комплексу являються типовими для України за останні 15 років, проте, військове вторгнення агресора на території України, призвело не тільки до певних збоїв в роботі постачань агропродукції на внутрішньому ринку, але й до зупинки роботи українських морських портів, на які приходиться близько 99 % сукупного експорту зерна.

Через військові дії на території України Міністерство інфраструктури закрило декілька портів, серед яких були і Бердянськ, Маріуполь, Херсон. Через це працювали лише невеликі порти, які становили тільки 10 % проходячого через них експорту.

Якщо порівняти показники виробництва та експорту пшениці в Україні за останні 8 років, то можна відмітити те, що вони мали певні тенденції до коливання [1]. Ми розрахували коефіцієнт експорту як відношення обсягу експорту (E) в натуральному або вартісному показнику за певний період до обсягу внутрішнього виробництва (B_B) зерна за цей же період (%):

$$k_{exp} = \frac{E}{B_B} \cdot 100\%.$$

Зобразимо абсолютні і відносні показники виробництва і експорту зерна в Україні в динаміці за 2015 – 2022 рр.

Аналізуючи дані, можна побачити, що найбільшого показнику експорту було досягнуто у 2019/2020 роках, частка якого у виробництві складала аж 73 %. А ось, якщо взяти до уваги 2021/2022 рік, то тут просліджується низька частка експорту у виробництві, адже з 32,2 млн тонн, що були вирощені, експортовано було тільки 18,6.

До 24 лютого 2022 року з України відправлялося приблизно 90-95 % аграрного продовольства [1]. Але через те, що багато територій було окуповано та заблоковано, не було змоги експортувати зерно так, як і раніше, проте всі зерносховища були заповнені урожайми минулих років.

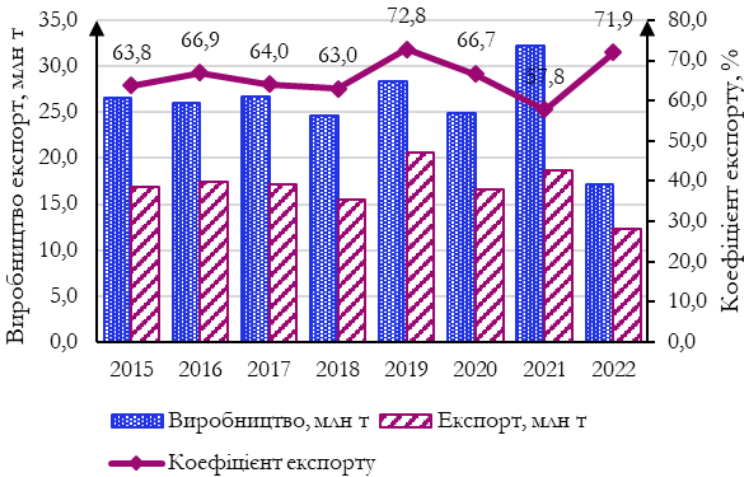

Рис. Абсолютні і відносні показники виробництва і експорту зерна в Україні, 2015-2022 рр.

До середини травня 2022 року експортні ціни на пшеницю досягли небувалого до сих пір рівня, внаслідок чого це мало серйозні наслідки у країнах Африки, Близького Сходу та Азії, де до того ж ситуацію із забезпеченням населення продовольством суттєво погіршила і пандемія COVID-19.

Експерти підкреслюють: «В Україні все ще залишається експортний потенціал пшениці, є перехідні залишки з минулого маркетингового року. Достатня кількість запасів і для внутрішнього споживання, що складає близько 7 млн тонн. Проте ціна все ще залишається низькою на українському ринку, що значно ускладнює подальшу діяльність українських аграріїв» [1].

Задля вирішення низки проблем, було відкрито «зерновий коридор», який почав роботу 1 серпня 2022 року і продовжує свою дію до середини березня 2023 року. Тому, аби якось продати дану продукцію, був єдиний варіант – експортування за допомогою автомобілів або залізниць. Саме завдяки цій ініціативі, з України було експортована достатня кількість агропродукції до Європи.

За 6 місяців роботи зернового коридору світ отримав приблизно 19,7 млн тонн продовольства, а повинен отримати більше 30 млн тонн за умови стабільного функціонування коридору. До того ж, в Міністерстві інфраструктури відмітили, що зберігається критично низький показник виходу суден із портів – близько 2,5 суден в день [4].

26 листопада 2022 року почалася реалізація нової міжнародної ініціативи Grain from Ukraine, в рамках якої українське продовольство будуть експортувати в країни Африки та Азії. З 24 лютого 2022 року по 15 січня 2023 року з України було експортовано приблизно 9 млн тонн пшениці [4].

Бібліографічний список:

1. Рожко В. Воєнні баланси продовольства в Україні. Частина 3. Експорт. Експорт зернових культур. URL: <https://www.apk-inform.com/ru/exclusive/topic/1526929> (дата звернення: 11.03.2023).
2. Маковій Ю. Рік, що нас змінив і зміцнив – підсумки аграрного сезону 2021/22. URL: <https://kurkul.com/spetsproekty/1403-rik-scho-nas-zminiv-i-zmitsniv--pidsumki-agrarnogo-sezonu-2021-22> (дата звернення: 11.03.2023).
3. Війна й посівна: чи буде в Україні і світі продовольча криза – думки фермерів, економістів та Мінагро. URL: <https://suspilne.media/234621-vijna-i-posivna-ci-bude-v-ukraini-i-sviti-prodovolca-kriza-dumki-fermeriv-ekonomistiv-ta-minagro/> (дата звернення: 12.03.2023).
4. Моїсєєв В. Блокування експорту, посівна, руйнування земель: головні події на аграрному ринку у 2022 році. URL: <https://thepage.ua/agro/glavnysobytya-na-agrarnom-rynke-ukrainy-v-2022-godu> (дата звернення: 12.03.2023).

УДК: 336.22:334.7

СПРОЩЕНА СИСТЕМА ОПОДАТКУВАННЯ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА МАЛИЙ БІЗНЕС В УКРАЇНІ

Савчук С.С., здобувач вищої освіти *

Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
м. Київ, Україна

Корисний вплив малого бізнесу на економіку країни є колосальним, що підтверджено досвідом західних країн. Однією із основ малого бізнесу в Україні є підприємства зі спрощеною системою оподаткування, тобто ФОПи-платники єдиного податку.

Історія ФОПів не є новою, адже спрощену систему оподаткування для фізичних осіб-підприємців увів у дію ще другий Президент України Л. Кучма 1999 року «для зниження податкового навантаження та стимулювання малого підприємництва» [1]. Зменшення кількості податків, простота ведення бізнесу, превентивний нагляд держави є безумовними плюсами для розвитку малого бізнесу.

* Науковий консультант – кандидат економічних наук, доцент М.В. Музиченко